

Asia: VN/13239/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Verotettavan perintöosuuden ja verotettavan lahjan alaraja

Esitysluonnoksen mukaan verotettavan perintöosuuden alaraja korotettaisiin 30 000 euroon ja verotettavan lahjan alaraja 7 500 euroon. Muutokset ovat varsin maltillisia ja niiden voidaan katsoa toteuttavan esityksen tavoitteita. On perusteltua, että samalla korjataan nykyinen epä johdonmukaisuus PerVL 19 §:n lahjojen kolmen vuoden kumulointisäännöksessä ja veroasteikossa ilmaistujen verovapaiden euromäärien välillä.

2. Tavanomainen koti-irtaimisto perintöverotuksessa

Esitysluonnoksen mukaan perintöverosta vapaan koti-irtaimiston määrä korotetaan 7 500 euroon. Rajan korottaminen on perusteltua, vaikkakaan se ei sellaisenaan todennäköisesti ratkaise kaikkia tavanomaisen koti-irtaimiston käsittelyyn liittyviä ongelmia.

Tavanomaisen koti-irtaimiston käsittely perintöverotuksessa on tulkinnallisesti jokseenkin epäselvää aluetta. Tavanomaista käyttöirtaimistoa ei välttämättä aina lähdetä arvostamaan esinekohtaisesti perunkirjoituksessa, vaan pikemminkin sen arvon oletetaan kokonaisarvioinnilla jäävän alle laissa säädetyn määrän.

Erilaisilla henkilöillä voi olla varallisuustasosta ja asumisesta riippuen varsin erilaisia koti-irtaimistoja. Euromäärältään varsin monenlaiset koti-irtaimistot voivat olla jossain katsannossa varsin ”tavallisia”, ja selvää on lähinnä se, että aivan kaikenlaiset esineet eivät tähän lain käsitteeseen sisälly, vaikka niitä kotona käytetään tai säilytetään.

Perintöverotuksen veropohjan ja tarkoituksenmukaisen kohdentumisen kannalta tiettyä euromääräistä vapautusrajaa olennaisempaan voidaan nähdä se, että esimerkiksi taide-esineitä ei jätetä ilmoittamatta perukirjalla ja että perukirjalla ei jätetä muutenkaan arvostamatta esineitä, joita ei selvästikään voida pitää tavanomaisena koti-irtaimistona.

Vaihtoehtona voisi olla käyttää korkeampaakin kuin nyt ehdotettua rajaa, tai jopa säätää tavanomainen koti-irtaimisto verovapaaksi ilman euromääräistä ylärajaa. Varsinkin jälkimmäinen vaihtoehto aiheuttaisi kuitenkin uusia tulkintaongelmia siitä, mikä on tai ei ole tavanomaista koti-irtaimistoa. On myös realistista todeta, että asia on verovalvonnallisesti haastava. Tästäkin syystä isompiin muutoksiin ei vaikuta olevan ainakaan pakottavaa tarvetta.

3. Maksamattoman perintöveron viivästyskorko

Esitysluonnoksen mukaan maksamattomalle perintöverolle laskettavaa viivästyskorkoa alennettaisiin niin, että viivästyskorko olisi jatkossa viitekorko lisättynä kahdella prosenttiyksiköllä. Viitekoron pysyessä samana muutos merkitsee 1,5 prosentin alennusta viivästyskoron määrään.

Yleisesti ottaen on hyvä, että perintöverotuksen verovelvollisille aiheuttamia käytännön ongelmia pyritään tietyissä rajoissa lieventämään lainsäädäntömuutoksilla, koska se tukee perintöverotuksen legitiimisyyttä.

Viivästyskoron mitoittamisessa pitäisi löytää hyvä tasapaino erisuuntaisten kannustimien välille. Yhtäältä kun korkoseuraamusta keventämällä halutaan tarjota perintöverolle maksuaikaa, korkotason tulisi tarjota siihen realistisia mahdollisuuksia. Toisaalta viivästyskoron tulee riittävästi kannustaa perintöveron maksamiseen ajallaan.

Esitetty puolentoista prosentin alennus viitekoron päälle tulevaan ”viivästysmarginaaliin” keventää viivästysseuraamuksia ja sikäli toteuttaa esityksen tavoitteita. On kuitenkin vaikea arvioida, onko sillä havaittavia vaikutuksia verovelvollisten käyttäytymiseen tai koetaanko alentuneen korkotason helpottavan perintöveron maksuvaikeuksia. Käytettävissä olevilla tiedoilla esitys on kannatettava, eikä sille näytä olevan selvästi parempaa, tutkittuihin käyttäytymisvaikutuksiin perustuvaa vaihtoehtoa.

4. Alaikäinen perinnönsaaja ja osakeyhtiön sukupolvenvaihdos

Esitysluonnoksen mukaan PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennuksen soveltaminen mahdollistetaan jatkossa myös tilanteissa, jossa alaikäinen saa perintönä osakeyhtiön osakkeita. Muutos ei vaikuta huojennuksen määrän tai sen aineelliseen soveltamisalaan, vaan ainoastaan laajentaa sitä alaikäisiin perinnönsaajiin myös osakeyhtiömuotoisessa yritystoiminnassa. Nykyinen oikeustila perustuu ratkaisuun KHO 2015:166 ja sen muuttamista lainsäädännöllä voidaan pitää perusteltuna ja tarpeellisenä. On niin ikään perusteltua, että alaikäistä koskevaa muutosta ei laajenneta lahjoitustilanteisiin. Lahjoituksessa sukupolvenvaihdokseen ei liity samanlaista pakkotilannetta kuin kuolemasta johtuvissa perintötilanteissa. Sukupolvenvaihdoksen laajentaminen alaikäisiin lahjansaajiin todennäköisesti johtaisi huojennuksen laajentumiseen tilanteisiin, johon sitä ei ole tarkoitettu. Esimerkiksi ilman pakottavaa syytä alle kouluikäiselle lapselle tehdyn lahjoituksen verotukselliseen tukemiseen ei näytä olevan perusteita.

Esitysluonnoksessa muutos on rajattu vain tilanteisiin, jossa alaikäinen saa osakeyhtiön osakkeita lakisääteisen perimysjärjestyksen nojalla. Testamentilla saatuja osakkeita muutos ei koskisi. En ole aivan vakuuttunut tämän erottelun järkevyydestä. Esitysluonnoksen mukaan muutos koskisi vain muutamia henkilöitä vuosittain. Nyt kun oikeustilaa korjataan, se olisi hyvä tehdä niin, ettei jäljelle jää uusia vaikkakin ehkä entistä marginaalisempia väliinputoajaryhmiä.

PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennussäännösten soveltaminen ei ylipäänsä edellytä tiettyä sukulaisuussuhdetta perittävän ja perillisen välillä, ja omaisuuden siirtyminen testamentilla edellyttää sekin perittävän henkilön kuolemaa. Tästä kuolemanvaraisuudesta johtuen muutoksen ulottaminen myös testamentilla saatuun omaisuuteen ei voine johtaa merkittävään verosuunnitteluun eikä myöskään sellaisenaan sukupolvenvaihdoshuojennusten tarkoitusta vastaamattomaan lopputulokseen. Tätä laajennusta olisi vielä syytä harkita. Siinä yhteydessä voitaisiin myös arvioida, onko sääntelyn soveltamista lopulta rajoitettava perinnöstä luopumistilanteissa tai tilanteissa, joissa testamentintekijällä on myös elossa olevia rintaperillisiä.

Lähtökohtana tulee olla, että viiden vuoden jatkamisvaatimus koskee sellaisenaan myös tilannetta, jossa alaikäinen saa perintönä osakeyhtiön osakkeita. Tarkoituksena ei voi olla se, että täysi-ikäistyminen ja edunvalvontasuhteen katkeaminen alle viiden vuoden kuluessa perintösaannosta katkaisisi samalla jatkamisedellytyksen, vaan täysi-ikäistyneen perinnönsaajan tulee sen jälkeen itse jatkaa yritystoimintaa perinnöksi saamillaan varoilla. Tämän asian selventämistä lakitekstissä olisi syytä vielä harkita.

Esitysluonnoksen mukaan sukupolvenvaihdosta koskevasta muutoksesta olisi suotavaa hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto. Muutoksen sisältö ja esitysluonnoksen perustelut huomioiden on epäselvää, miksi tämä olisi tarpeellista. Perustuslakivaliokunta on vuoden 2024 tuloveroasteikkoa koskevassa lausunnossaan PeVL 9/2023 vp kiinnittänyt valtioneuvoston huomiota hallituksen esityksen laatimisohejeisiin ”joiden mukaan esityksestä on syytä ehdottaa sääntämisjärjestysperusteluissa pyydettyä perustuslakivaliokunnan lausunto vain, jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimuksiin on epäselvyyttä”.

Kuten todettua, huojennuksen määrä ei muutoksessa kasva eivätkä sen edellytykset sinänsä kevene, vaan lainmuutoksella korjataan oikeuskäytännössä syntynyt oikeustila. Esitys ei näytä vaarantavan vaan pikemminkin turvaavan verovelvollisten välistä yhdenvertaisuutta. On myös huomattava, että

perustuslakivaliokunnan arviotavaksi ei tämän asian käsittelyn yhteydessä tulisi PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennuksen valtiosääntöoikeudellinen hyväksyttävyyttä sinänsä, vaan vain nyt ehdotetun muutoksen hyväksyttävyyttä. Tähän nähden esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa keskitytään liiaksikin selostamaan sukupolvenvaihdoshuojennuksen oikeutusta yleisellä tasolla.

Matti Urpilainen
OTT, dosentti, yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto